

Työryhmämuistio MMM 2005:14

Julkisen tutkimustiedon hallinnan kehittäminen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla

hankkeen MMM29:00/2003 loppuraportti

Helsinki 2005

Maa- ja metsätalousministeriölle

Hyvä hallinto perustuu luotettavaan tietoon ja asiantuntemukseen. Maa- ja metsätalousministeriön sektoritutkimuslaitokset ovat merkittäviä tiedontuottajia. Lisäksi alan virastot tuottavat palvelutoiminnan, seurannan ja valvonnan sivutuotteena laajoja tietovarantoja. Tämän tietopääoman tehokas käyttö asettaa vaatimuksia tutkimustiedon hallinnalle: tiedon on oltava käyttökelpoisessa muodossa ja helposti löydettävissä. Sähköisen viestinnän ja tiedonhallinnan käytäntöjä kehitetään parhaillaan kaikissa hallinnonalan virastoissa. On todennäköistä, että yhteistoimintaa ja koordinaatiota lisäämällä olisi saata- vissa parempi lopputulos vähemmin resurssein, kuin jos kukin virasto toimisi itsenäisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti hankkeen ”Julkisen tutkimustiedon hallinnan kehittäminen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla” ajalle 15.10.2003 – 31.3.2005. Hankkeen tavoitteena oli edistää maatalous-, eläinlääkintä-, elintarvike-, ravitsemus-, kotitalous-, maaseutu-, ympäristö-, metsä- ja puualojen julkisesti käytettävissä olevan tutkimustiedon saatavuutta ja käytettävyyttä. Tähän tavoitteeseen pyrittiin kehittämällä osapuolten yhteisesti hyväksymiä ohjeita, suosituksia, työkaluja ja standardeja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan organisaatioille. Tarkoituksena oli saada hyötyä ja resurssisäästöjä yhteistyöllä ja avoimuudella mm. päällekkäisen työn välttämiseksi. Kehityshanke liittyy välittömästi sekä maa- ja metsätalousministeriön tuottavuusohjelmaan että valtioneuvoston periaatepäätöksessä 7.4.2005 julkisen tutkimusjärjestelmän kehittämisestä esitettyyn sektoritutkimuksen kehittämissuunnitelmaan. Hankkeelle asetettiin projektiryhmä ja ohjausryhmä.

Projektiryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin maatalous- ja elintarviketutkimuksen neuvottelukunnan pääsihteeri Markku Järvenpää maa- ja metsätalousministeriöstä ja jäseniksi tietopalvelupäällikkö Hannele Anttila maa- ja metsätalousministeriöstä, informaatiojohtaja Ben Rydman Kasvintuotannon tarkastuskeskuksesta (KTTK) ja erikoissuunnittelija Jarmo Saarikko Metsäntutkimuslaitoksesta (Metla). Työryhmän sihteeriksi kutsuttiin tietoasiantuntija Liisa Siipilehto Helsingin yliopiston Viikin tiedekirjastosta.

Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin neuvotteleva virkamies Risto Yrjönen maa- ja metsätalousministeriöstä ja jäseniksi tutkimusjohtaja Mikael Hildén Suomen ympäristökeskuksesta (SYKE), pääsihteeri Markku Järvenpää maa- ja metsätalousministeriöstä (MMM), tutkimusjohtaja Ilkka P. Laurila Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta (MTT), kirjastonjohtaja Heli Mylly Helsingin yliopiston Viikin tiedekirjastosta, tutkimusyksikön johtaja Vesa Mylly Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksesta (EELA), tutkimusjohtaja (vs.) Jari Hynynen Metsäntutkimuslaitoksesta (Metla) ja palvelujohtaja Lena Söderholm-Tana Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta (RKTL). Ohjausryhmän sihteeriksi kutsuttiin tietoasiantuntija Liisa Siipilehto Helsingin yliopiston Viikin tiedekirjastosta.

Projektiryhmä laati keväällä 2004 kehittämissuunnitelman siitä, miten maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan julkisen tutkimustiedon hallintaa voitaisiin kehittää ja tehostaa maa- ja metsätalousministeriön ja Viikin tiedekirjaston välisen palvelusopimuksen (ns. Matri-sopimus) pohjalta. Tavoitteena on, että palvelusopimus laajenee mukana olevien organisaatioiden pysyväksi yhteistoiminnaksi. Ohjausryhmä hyväksyi suunnitelman 19.10.2004. Ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana viisi kertaa ja työryhmä neljätoista kertaa. Hankkeessa kartoitettiin keskeiset julkisen tutkimustiedon hallinnan kehittämiskohteet, joiden edistämiseksi perustettiin neljä työryhmää: elektronisten aineistojen hankinta; tutkimustiedon välitys; asiasanastot ja tietosisällön kuvailu; sekä virtuaalikirjastot, portaalit ja kansainvälinen yhteistyö.

perustettiin neljä työryhmää: elektronisten aineistojen hankinta; tutkimustiedon välitys; asiasanastot ja tietosisällön kuvailu; sekä virtuaalikirjastot, portaalit ja kansainvälinen yhteistyö.

Hankkeen määräajan jälkeen ohjausryhmä päätti, että ohjausryhmästä nimetään pysyvä tutkimustiedon hallinnan koordinaatioryhmä, projektiryhmä jatkaa yhteistyöryhmänä ja työryhmät jatkavat työskentelyään. Koordinaatioryhmä ottaa asioita käsiteltäväkseen yhteistyöryhmän esitysten perusteella sitä mukaa kun työryhmät saavat valmisteltua toimenpide-ehdotuksia.

Laadittuaan toimeksiantonsa mukaisesti hallinnonalan julkisen tutkimustiedon kehittämissuunnitelman työryhmä jättää kunnioittavasti yksimielisen raporttinsa maa- ja metsätalousministeriölle.

Helsingissä 30. päivänä lokakuuta 2005

Markku Järvenpää

Hannele Anttila

Ben Rydman

Jarmo Saarikko

Liisa Siipilehto

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	5
2. Hankkeen tavoitteet ja toteutus	5
3. Yhteenveto toimenpidesuosituksista.....	7
Työryhmien raportit tiedonhallinnan kehittämiseksi	12
Liite 1: Elektronisten aineistojen hankinta (työryhmä 1).....	12
Liite 2: Tutkimustiedon välitys (työryhmä 2).....	15
Liite 3: Asiasanastot ja tietosisällön kuvailu (työryhmä 3).....	18
Liite 4: Virtuaalikirjastot, portaalit ja kansainvälinen yhteistyö (työryhmä 4).....	22
Liite 5. Sähköinen julkaiseminen: sen tilanne ja kehittämismahdollisuudet maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.....	23

Hankkeen aikana tuotettu taustamateriaali on luettavissa Matri-hankkeen www-sivulla:
<http://www.tiedekirjasto.helsinki.fi/matri/projekti/matriprojekti.htm>

1. Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on useita tutkimuslaitoksia (Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos (EELA), Geodeettinen laitos (GL), Metsätutkimuslaitos (Metla), Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT), Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL), useita tietointensiivisiä muita virastoja (Elintarvikevirasto, Kasvintuotannon tarkastuskeskus, Maanmittauslaitos, jne.) sekä lisäksi useita valtionapuorganisaatioita (maa- ja metsätalouden neuvonta- ja erikoisneuvontajärjestöt, metsäkeskukset, jne.). Sektorilla toimii myös useita hallinnonalan ulkopuolisia toimijoita, joista tutkimuksen alueella keskeisimmät ovat Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen ja eläinlääketieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopiston Viikin tiedekirjasto puolestaan on toimialan keskeisin tieto- ja kirjastopalvelukeskus.

Osa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tarvitsemasta tietotuesta on hoidettu Viikin tiedekirjaston kanssa solmitulla ns. Matri-palvelusopimuksella, jolla ministeriö on saanut käyttöönsä sopimuksen mukaisia tieto- ja kirjastopalveluja. Matri-sopimus on ollut voimassa vuodesta 1993. Tieto- ja kirjastopalvelutehtävien lisäksi Matri-sopimukseen on sisällynyt Viikin tiedekirjaston rooli alan tutkimustiedon tiedottamisessa ja tiedon käyttöönsaattamisen koordinoinnissa.

Matri-sopimus on tarkoitettu edistämään maatalous-, eläinlääkintä-, elintarvike-, ravitsemus-, kotitalous-, kuluttaja-, maaseutu-, ympäristö-, metsä- ja puualojen julkisen tutkimustiedon käytettävyyttä. Organisaatioiden yhteistyötä on tiivistetty mm. järjestämällä vuosittain seminaari organisaatioiden tietopalveluista ja kirjastoista vastaaville henkilöille. Tarkempia tietoja nykyisestä Matri-palvelusopimuksesta on osoitteessa <http://www.tiedekirjasto.helsinki.fi/matri>.

Hallinnonalan tietotuotannon jatkuvasti kasvaessa ja organisaatioiden viedessä palveluitaan verkkoon on käynyt ilmeiseksi, että organisaatioiden yhteistyötä on entisestään syvennettävä ja koordinaatiota vahvistettava. Keväällä 2003 Viikin tiedekirjasto teki Matri-yhteistyön puitteissa kartoituksen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tutkimustiedon hallinnan tilan selvittämiseksi. Selvityksen perusteella todettiin tarpeelliseksi asettaa tämä *Julkisen tutkimustiedon hallinnan kehittäminen MMM:n hallinnonalalla* -kehityshanke. Hanke liittyy välittömästi sekä maa- ja metsätalousministeriön tuottavuusohjelmaan, että valtioneuvoston periaatepäätöksessä 7.4.2005 julkisen tutkimusjärjestelmän kehittämisestä esitettyyn sektoritutkimuksen kehittämissuunnitelmaan.

2. Hankkeen tavoitteet ja toteutus

Hankkeen tavoitteena oli parantaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan organisaatioiden tiedonhallinnan ja tietopalveluiden laatua ja siten edistää tutkimustiedon käytettävyyttä ja vaikuttavuutta. Käytännöllisenä tavoitteena oli laatia toimintaohjelma hallinnonalan toimijoiden yhteistyön tiivistämiseksi ja vakiinnuttamiseksi sekä esittää julkisen tutkimustiedon hallintaan osapuolten yhteisesti hyväksymiä ohjeita, suosituksia, työkaluja ja standardeja.

Hankkeen tuli ottaa huomioon hallinnonalan verkkopalveluiden kehittämistä koskevat hankkeet ja suunnitelmat, ja sille asetettiin seuraavat vaikuttavuustavoitteet:

- edistää maatalous-, eläinlääkintä-, elintarvike-, ravitsemus-, kotitalous-, kuluttaja-, maaseutu-, ympäristö-, metsä- ja puualojen julkisesti käytettävissä olevan tutkimustiedon saatavuutta ja käytettävyyttä,
- tukea mahdollisimman hyvin alan organisaatioiden tiedonhallinnan prosesseja sekä yhteistyötä ja avoimuutta eri osapuolten kesken,
- tuoda hyötyä ja resurssisäästöjä mukana oleville osapuolille mm. päällekkäisen työn välttämällä,
- vakiinnuttaa alan organisaatioiden yhteistyö Matri-yhteistyötä tiivistämällä ja syventämällä.

Hankkeen tehtäviksi määriteltiin:

- Tehdä tarkennettu kehittämissuunnitelma siitä, miten nykyistä hallinnonalan organisaatioiden Matri-yhteistyötä voidaan kehittää pysyväksi kiinteäksi yhteistyöksi. Ehdotuksen tuli sisältää yhteistyön tavoitteet, tehtävät, organisoinnin ja rahoitusmallin. Kehittämissuunnitelmassa raportointiin Viikin tiedekirjaston MMM:n hallinnonalan tiedonhallinnasta tekemän kartoituksen tulokset ja arvioitiin koko hankkeen resurssitarpeet. Ohjausryhmän hyväksymä kehittämissuunnitelma on Matri-hankkeen www-sivulla:
<http://www.tiedekirjasto.helsinki.fi/matri/projekti/matriprojekti.htm>
- Kartoittaa keskeiset julkisen tutkimustiedon hallinnan kehittämiskohteet MMM:n hallinnonalalla. Tähän liittyen tehtiin erillinen selvitys hallinnonalan tietojärjestelmien ja verkkoviestinnän nykytilanteesta. Tulokset on raportoitu muistiossa ”Kartoitus tieteellisen tiedon hallinnasta MMM:n hallinnonalalla, 8.4.2004”, joka on luettavissa osoitteessa
<http://www.tiedekirjasto.helsinki.fi/matri/projekti/matriprojekti.htm>
- Määrittellä tiedonhallinnan työkalut tai kohteet, joiden kehittämiseen perustetaan työryhmät. Hankkeen työryhmien työskentely alkoi alkukesällä 2004. Vuonna 2005 valmistuvat suositukset tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon organisaatioiden toimintasuunnitelmissa vuodelle 2006.

Keväällä 2003 kartoitettiin MMM:n hallinnonalan keskeisimpiä julkisen tutkimustiedon hallinnan kehittämiskohteita kyselytutkimuksen, Matri-yhdysheikköiden haastattelun sekä kutsuseminaarin avulla. Näiden perusteella laadittiin toimintaohjelma, jonka tavoitteena oli hallinnonalan toimijoiden yhteistyön tiivistäminen verkkopalvelujen osalta. Toimintaohjelma sisälsi Matri-yhteistyön tuotteistamisen, sitouttamisen sekä yhteistyön tiivistämisen.

MMM:n hallinnonalan organisaatioiden sitoutumista toimintaohjelmaan vahvistettiin kutsumalla hankkeen ohjausryhmään edustajat keskeisimpien tutkimuslaitosten tutkimusjohdosta sekä käynnistämällä työryhmätyöskentelyä Matri-toiminnan keskeisillä aihealueilla. Perustetut neljä työryhmää numeroitiin kehittämiskohteiden priorisointijärjestyksessä:

1. Elektronisten aineistojen hankinta (mm. FinELib)
2. Tutkimustiedon välitys
3. Asiasanastot ja tietosisällön kuvailu
4. Virtuaalikirjastot, portaalit ja kansainvälinen yhteistyö

Kolmen ensimmäisen työryhmän toiminta alkoi syyskuussa 2004. Työryhmien jäsenet koottiin ilmoittautumisperiaatteella kaikista MMM:n hallinnonalan organisaatioista. Työryhmien vetäjät valittiin projektiryhmän jäsenistä.

Luvussa 3 esitellään työryhmien suositukset niiltä osin, kuin niitä valmistui hankkeen aikana. Muilta osin työryhmien työn tavoitteet ja tulokset raportoidaan liitteissä 1-4.

3. Yhteenveto toimenpidesuosituksista

Matri-palvelusopimus muodostuu tällä hetkellä MMM:n hallinnonalalle annettavasta erityispalvelusta, joka koostuu yhdeksästä eri tuotteesta. Palvelusopimusta tulee terävöittää, jotta yhteistyöverkoston osallistujat kokisivat saavansa siitä erityistä hyötyä. Matri-toiminnan tulee olla reaktiivisen palvelun sijasta pro-aktiivista osallistumista hallinnonalan tiedontuottajien verkkopalvelustrategioiden luomiseen ja toimeenpanoon. **Visio on, että maa- ja metsätalousalan tutkimustieto, asiantuntijat, hankkeet ja julkaisut ovat elektronisesti tallennettuina ja järjestettyinä siten, että sektorin tietotuotanto on vaivattomasti saatavilla ja käytettävissä.**

Toiminnan tiivistäminen edellyttää MMM:n hallinnonalan organisaatioiden sitoutumista yhteistyöverkoston ja kehitystyöhön sekä tiedekirjaston roolin selkiyttämistä kehittämisprosessissa. **Osallistuvien organisaatioiden ylin johto on saatava sitoutumaan Matri-yhteistyöhön.** Nykyinen Matri-verkosto toimii lähinnä laitosten tietopalvelu- ja kirjastohenkilöiden, suunnittelijoiden ja viestintätehtävissä toimivien yhteistyöfoorumina. He tarvitsevat lisätukea viedäkseen asioita eteenpäin omissa organisaatioissaan. **Verkkopalvelustrategia hallinnonalan kokonaisvaltaisena rakenteellisenä kehittämiskohteenä tulee ottaa esille ministeriön ja virastojen välisissä tulosneuvotteluissa.**

Hankkeen aikana tuli selväksi, että vakiintuneen Matri-yhteistyön (tietoaineiston hallinta, tietopalveluyhteistyö) lisäksi on tarpeen lisätä hallinnonalan laitosten ja virastojen yhteistyötä tutkimustiedon hankinnassa (mm. e-aineistot) ja laitosten tuottaman tutkimustiedon levittämisessä. Tämän yhteistyön syventämisessä Viikin tiedekirjaston asiantuntemus tarjoaa merkittävää lisäarvoa. Siksi on luontevaa sisällyttää virastojen yhteistyön koordinointi osaksi Matri-sopimusta.

Työryhmä esittää julkisen tutkimustiedon hallinnan ja Matri-yhteistyön syventämiseksi seuraavia toimenpiteitä:

1. Matri-yhteistyöhön liittyvä päätöksenteko tulee nostaa tasolle, jolla sille saadaan osallistuvien laitosten tuki. Esitetään, että kehittämissuunnitelman ohjausryhmäksi kutsuttu laitosten tutkimusjohtajien koostunut ryhmä jatkaa toimintaansa yhteistyötä koordinoivana elimenä (=Matri-koordinaatioryhmä, kuva 1).
2. Matri-yhteistyön tulee olla osa sektoritutkimuksen kehittämissuunnitelmaa. Organisaatioiden verkkopalvelustrategian toteuttaminen sekä tutkimustiedon saatavuuden ja käytettävyyden edistäminen tulee kytkeä organisaatioiden tulosohtaukseen sekä valtioneuvoston tuottavuusohjelmaan.
3. Toiminta tulee organisoida nykyistä selkeämmin. Matri-palvelusopimusta tulee täsmentää siten, että Viikin tiedekirjaston ja maa- ja metsätalousministeriön väliset palvelut erotetaan selkeästi koko hallinnonalan yhteisesti saamista palveluista. Lisäksi tulee sopia strategisista kehittämissuunnitelmista. Työryhmä esittää seuraavaa jakoa:
 - 3.1 Palvelusopimus maa- ja metsätalousministeriön ja Viikin tiedekirjaston välillä, joka koskee seuraavia palveluja:

Tuote 1: Matri-yhteistyön koordinointi ja kehittämishankkeiden vetovastuu. Resurssit kohdennetaan yhdelle hankkeelle kerrallaan.

Tuote 2: FAO-kokoelman ylläpito

Tuote 3: FAO:oon liittyvät kansainväliset tietohuoltotehtävät (Agris, COAIM, Agris Resource Center, Agrovoc)

Tuote 4: EU:hun liittyvät kansainväliset tietohuoltotehtävät (EARDInfoSys+, Renardus)

3.2 Kirjastopalvelujen VIP-puitesopimus maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan organisaatioiden ja Viikin tiedekirjaston välillä:

- kaukopalvelu ja tiedonhaku yliopiston sisäisillä hinnoilla,
- mahdollisuus osallistua maksutta Viikin tiedekirjaston järjestämille vakiokursseille
- elektronisten aineistojen käyttöpiste Viikin tiedekirjaston tiloissa

3.3 Strategiseen kumppanuuteen perustuvat hankkeet

- Viikin tiedekirjaston ja yhden tai useamman MMM:n hallinnonalan organisaation välinen yhteistyö
- yhdessä sovitut kehittämiskohteet, jotka toteutetaan yksi kerrallaan
- tavoitteena jakaa osaamista ja asiantuntijuutta kumppaneiden kesken
- hankkeista saatava lisäarvo hyödyttää mukana olevia organisaatioita, mutta samalla myös koko Matri-verkoston ja -toimialaa

Työryhmä pitää seuraavia strategiseen kumppanuuteen perustuvia hankkeita ensisijaisina:

- Yhteishaku julkaisutietokannoista: Yhteishaun kehittäminen hallinnonalan organisaatioiden tutkimusjulkaisutietokannoista.
- Sanastojen kehittäminen: Kiinnostuneet Matri-organisaatiot osallistuvat Agriforest-sanaston kehittämiseen Viikin tiedekirjaston kumppanina. Mahdolliset sanaston ylläpidon kehittämiskustannukset tulee rahoittaa projektiluontoisesti.

4. Matri-yhteistyön rahoitusmalli ja organisointi

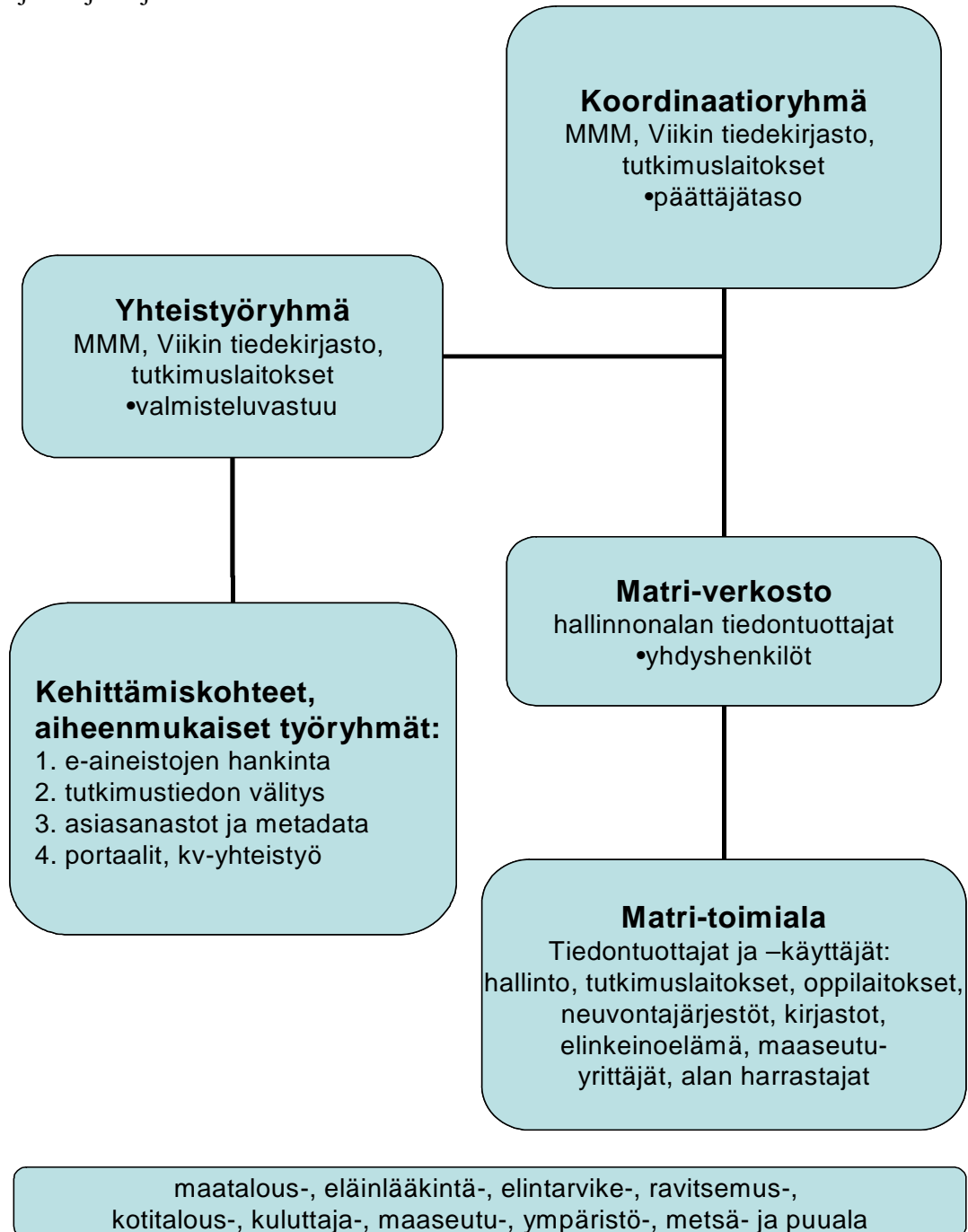
4.1 Tässä vaiheessa ehdotetaan, että toiminta jatkuu **entisellä rahoitusmallilla**:

Sopimusehdotuksesta kohtien 3.1 ja 3.2 palvelut suoritetaan maa- ja metsätalousministeriön rahoittamana. Työryhmä esittää, että nykyistä summaa (42 000 €) tulee tarkistaa kustannusten nousua vastaavasti. Palvelusopimus vastaa noin yhden henkilötyövuoden panostusta, joten rahoituksessa tulee ottaa huomioon palkkauskustannusten muutos. Lisäksi laajennettu kirjastopalvelujen VIP-puitesopimus vähentää Viikin tiedekirjaston kaukopalvelutuloja MMM-hallinnonalan organisaatioilta noin 17 % (2000 €v). Maa- ja metsätalousministeriön rahoituksen tulisi jatkossa olla noin 45 000 € jotta se kattaisi Viikin tiedekirjastolle Matri-toiminnasta aiheutuvat kustannukset.

Maa- ja metsätalousministeriö saa tarvitsemansa kansainväliset tietohuoltopalvelut sekä koordinaatiopalvelut julkisen tutkimustiedon saatavuuden ja käytettävyyden kehittämishankkeisiin. MMM:n hallinnonalan organisaatiot saavat Viikin tiedekirjaston kirjastopalvelut edulliseen sopimushintaan, elektronisten aineistojen käyttöpisteen kirjaston tiloihin sekä strategisen kumppanuuden kehitystyön tuottamat hyödyt.

4.2 Matri-yhteistyön organisointi julkisen tutkimustiedon hallinnan kehittämiseksi (kuva 1)

Esitetään, että Matri-yhteistyötä ohjaa tutkimustiedon hallinnan Matri-koordinaatioryhmä (kts. toimenpide 1), jonka puheenjohtajana toimii maa- ja metsätalousministeriön edustaja, ja jonka jäseninä ovat hallinnonalan tutkimuslaitosten tutkimusjohtajat ja Viikin tiedekirjastonjohtaja.

Kuva 1. Matri-yhteistyön organisointi julkisen tutkimustiedon hallinnan kehittämiseksi.

Hankkeen projektiryhmä toimii jatkossa Matri-yhteistyöryhmänä, joka valmistelee koordinaatioryhmän kokoukset. Yhteistyöryhmä valmistelee vuosittain toteutettavan strategiseen kumppanuuteen perustuvan kehittämishankkeen (sopimusehdotuksen kohta 3.3), ehdottaa hankkeen tekijät ja arvioi hankkeen kustannukset ja aikataulun koordinaatioryhmän päätettäväksi.

Hankkeen aikana asetetut työryhmät jatkavat toimintaansa. Työryhmien puheenjohtajat ovat vastuussa ryhmiensä toiminnasta ja raportoivat tuloksista yhteistyöryhmälle, joka esittelee toimenpidesuositukset koordinaatioryhmälle.

Mikäli kehittämishankkeesta aiheutuu erilliskustannuksia (esim. tiedonhallintapalvelun rakentaminen), kustannuksista vastaavat ensisijaisesti kehittämishankkeen osapuolet. Jos kehittämishanke on riittävän laajapohjainen, siihen voidaan hakea myös projektirahoitusta maa- ja metsätalousministeriöstä tai muulta sopivalta taholta.

Strategisen kumppanuuden hankkeen lisäksi MMM:n hallinnonalan tietoasiantuntijat voivat olla yhteistyössä muissa tärkeiksi näkemissään Matri-yhteistyön piiriin kuuluvissa asioissa. Vuosittain järjestetään Matri-verkostolle ajankohtaisia asioita käsittelevä seminaari.

5. Kehittämishankkeen työryhmät

Kehittämishankkeen aikana koottujen työryhmien aiheiden on arvioitu olevan keskeisimpiä julkisen tutkimustiedon hallinnan kehittämiskohteita MMM:n hallinnonalalla ja siten esitetään, että nämä neljä eri aihealueen työryhmää jatkavat työtään hankkeen päättymisen jälkeen. Tässä esitetään työryhmien suositukset tiivistettyinä ja ryhmien tarkemmat raportit ovat liitteissä 1-4.

Työryhmät saivat hankkeen aikana valmiiksi seuraavat keskeiset suositukset:

5.1 Työryhmä 1. Elektronisten aineistojen hankinta:

Elektronisten tietoaineistojen hankintaa tulee kehittää niin, että MMM:n hallinnonala voi hyödyntää mahdolliset paljousalennukset ja keskitetyt hankinnat nykyistä paremmin. Tässä vaiheessa suositellaan, että elektroniset aineistot hankitaan FinELib-konsortion kautta nykyisen käytännön mukaan, eli jokainen organisaatio osallistuu itsenäisenä yksikkönä konsortioon. Muut aineistot pyritään hankkimaan Valtion yhteishankintayksikön (Hansel) puitesopimuksella, MMM:n yhteisellä puitesopimuksella tai useamman organisaation välisillä hankintasopimuksilla. Työryhmä suosittelee, että Senaattori ja Eutori –palvelut avattaisiin kaikkien ministeriöiden hallinnonalan organisaatioiden käyttöön.

5.2 Työryhmä 2. Tutkimustiedon välitys:

Sähköistä julkaisemista tulee kehittää siten, että varmistetaan MMM:n hallinnonalan tuottaman tutkimustiedon ja asiantuntijoiden löydettävyyys sekä tutkimustiedon vaikuttavuus. Keskeisiä kehittämiskohteita ovat:

5.2.1 Ohjeistetaan julkaisu-, tutkimus- ja asiantuntijatietokantojen riittävän yhdenmukainen rakenne, sekä tietokantojen kuvailuohjeet siten, että organisaatioiden tietokannat ja rekisterit ovat hakukoneiden tai yhteisesti rakennetun haun tavoitettavissa.

5.2.2 Tuetaan tutkimustiedon avointa julkaisemista (open access) ja siihen liittyvää ohjeistamista. Laitoksille tehdyn kyselyn perusteella useimmat laitokset ovat avoimen verkkojulkaisemisen kannalla.

5.2.3 Perustetaan MMM:n hallinnonalalle avoin julkaisuarkisto sähköisten julkaisujen pitkäaikaisen jakelun ja säilytyksen varmistamiseksi.

5.3 Työryhmä 3. Asiasanastot ja tietosisällön kuvailu:

Asiasanastojen ja tietosisällön kuvailun osalta työryhmä viittaa tietojärjestelmien semanttisen yhteentoimivuuden kehittämismalliin ja kehottaa organisaatioita toimeenpanemaan muistion suositukset (Valtiovarainministeriön työryhmämuistio 3/2005 <http://www.vm.fi/tiedostot/pdf/fi/92365.pdf>). Työryhmä suosittelee, että organisaatiot tekevät omista sanastoistaan ulkopuoliselle taholle aukeavan kuvailun. Edelleen työryhmä esittää, että perustettaisiin erillinen yhteistyöryhmä, joka jatkaa Agriforest-sanaston kehittämistä. Agriforest-sanaston käyttöä organisaatioiden perusasiasanastona tulee kehittää esim. helpottamalla sanaston käyttötekniikkaa.

5.4 Työryhmä 4. Virtuaalikirjastot, portaalit ja kansainvälinen yhteistyö:

Työryhmä ei aloittanut toimintaansa hankkeen aikana.

Työryhmien raportit tiedonhallinnan kehittämiseksi

Työryhmien suositukset perustuvat pääosin hankkeen aikaiseen työskentelyyn alkuvuodesta 2004 keväeseen 2005 ja sen hetkiseen tietoon ja tilanteeseen.

Liite 1: Elektronisten aineistojen hankinta (työryhmä 1)

Työryhmän suositukset tiivistettynä

- Työryhmä suosittelee, että MMM:n hallinnonalan organisaatiot hankkivat FinELib:n kautta elektroniset aineistot nykyisen käytännön mukaan eli jokainen laitos omana yksikkönään on liittynään konsortioon. Muut aineistot pyritään hankkimaan Valtion yhteishankintayksikön (Hansel) sopimuksella, MMM:n yhteisellä puitesopimuksella tai useamman organisaation välisillä hankintasopimuksilla.
- Työryhmä suosittelee, että Senaattori ja Eutori -palvelut avattaisiin kaikkien ministeriöiden hallinnonalan organisaatioiden käyttöön.
- Työryhmä ehdottaa, että MMM:n hallinnonalalta tutkimuslaitosten johtajista esitetään ehdokas FinELibin ohjausryhmään.
- Työryhmä suosittelee, että maa- ja metsätalousministeriö tukee rahallisesti oman hallinnonalan laitoksia e-aineistojen hankinnassa ja Nelli-portaalin osallistumisessa.
- Open access -julkaisemista suositellaan.
- Työryhmä ehdottaa yhteisen avoimen julkaisuarkiston perustamista koko MMM:n hallinnonalalle.

Tulostavoitteet ja tulokset

Työryhmän työskentelyn tavoitteena oli edistää MMM:n hallinnonalan organisaatioiden työssään tarvitseman ulkopuolisten tahojen tuottaman tutkimustiedon saatavuutta. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi työryhmä tuli selvittää, minkälaiset mahdollisuudet tänä päivänä tai tulevaisuudessa on saada elektronisia aineistoja (e-lehtiä, e-kirjoja, kansainvälisiä tietokantoja) Matri-organisaatioiden käyttöön edullisemmin kuin nykyisin. Tässä tapauksessa käytöllä tarkoitetaan sitä, että e-aineistot saataisiin tutkijoiden tai muiden työntekijöiden omaan työpisteeseen luettavaksi.

Työryhmän tuli selvittää kannattaisiko Matri-organisaatioiden liittyä yhteen e-aineistojen hankinnassa vai toimia yksittäisinä osapuolina FinELib-konsortiossa ja/tai muissa e-aineistojen hankintatavoissa.

- Työryhmä lähetti lokakuussa 2004 MMM:n hallinnonalan organisaatioille kyselyn. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, missä määrin Matri-organisaatiot ovat kiinnostuneita samoista elektronisista aineistoista. Tuloksia käytettiin apuna arvioitaessa kannattaako Matri-organisaatioiden liittyä yhteen aineisto-hankinnoissa ja millaisten aineistojen osalta. Kyselyn perusteella todettiin, että yhteisiä kiinnostuksen kohteita on vähän.
- Näiden selvitysten perusteella työryhmä valmisteli neljä eri vaihtoehtoista hankintamallia siitä, miten maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan laitokset ja organisaatiot voisivat hankkia elektronisia aineistoja tulevaisuudessa:

Malli A: Virastokohtainen sopimusmalli (nykyinen malli)

Tutkimuslaitokset ovat mukana FinELib-konsortiossa kukin omana organisaationaan. Erikoisaineistot hankitaan itse omilla sopimuksilla.

Malli B: Hallinnonalakohtainen sopimusmalli

MMM FinELib-konsortion jäsenenä koko hallinnonalan puolesta. Muut aineistot hankitaan yhdessä koko hallinnonalalle (puitesopimukset).

Malli C: Ministeriötukimalli

Elektronisten aineistojen hankinta koko maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle siten, että ministeriö tukee aineistojen hankintaa Opetusministeriön ja yliopistojen välisen mallin mukaan.

Malli D: Suositusmalli

Yhdistelmä edellisistä. Kukin organisaatio hankkii FinELib-aineistot itse mallin A mukaan. Muut aineistot hankitaan hallinnonalan yhteisillä puitesopimuksilla. Kahden tai kolmen organisaation kesken tehdään lisenssisopimuksia niistä aineistoista, joita ei puitesopimuksilla saada.

- Työryhmä vertaili neljän eri toimintamallin hyviä ja huonoja puolia. Pääperiaatteena työryhmä totesi hallinnonalakohtaisen sopimusmallin heikentävän organisaatioiden saamia FinELibin tarjoamia palveluja (mm. laitoskohtaiset tilastot, tiedotus, koulutus) ja vaikeuttavan yksittäisen organisaation vaikutusmahdollisuuksia saada relevanttia aineistoa ja lisäävän kustannusjaon ongelmallisuutta. Mallia C toteutetaan jo nyt tiettyjen aineistojen hankinnassa esim. tietohallinnon aineistot (malli C: Ministeriötukimalli).
- Työryhmä suosittelee elektronisten aineistojen hankintamallia D, jota voitaisiin toteuttaa maa- ja metsätalousministeriössä. Malli D valittiin suositeltavaksi malliksi tässä tilanteessa, koska yhteisesti hankittavien aineistojen löytyminen on vaikeaa.
- Työryhmä ei vielä tässä vaiheessa selvittänyt, voisiko e-aineistoja hankkia myös muiden ministeriöiden kanssa yhdessä, mutta ehdottaa, että Senaattori ja Eutori –palvelut avattaisiin kaikkien ministeriöiden hallinnonalan organisaatioille.
- Tarkemmat perustelut ja eri mallien plussien ja miinusten tarkastelu on muistiossa: Elektronisten aineistojen hankinta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla, mallivaihtoehdot 14.12.2004 <http://www.tiedekirjasto.helsinki.fi/matri/projekti/matriprojekti.htm>

Työryhmän tuli seurata kehitystä FinELibin e-aineistojen hankinnassa ja ottaa kantaa tutkimuslaitosten ja muiden organisaatioiden asemasta FinELib-konsortion osana.

- Työryhmä perehtyi Paula Mikkosen johdatuksella FinELibin toimintaan nimenomaan tutkimuslaitosten kannalta ja antoi palautetta tutkimuslaitosten vaikeasta tilanteesta elektronisten aineistojen hankinnassa.
- FinELib on luvannut ottaa tutkimuslaitosten tilanteen esille e-aineistojen hankinnassa vuonna 2005, jolloin tilanne voi muuttua paremmaksikin. Työryhmä seuraa, miten lisenssiehdot ja maksuehdot muuttuvat tulevaisuudessa.
- Työryhmä ehdottaa, että MMM:n hallinnonalalta joku tutkimuslaitosten johtajista esitetään FinELibin ohjausryhmään ehdokkaaksi vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi seuraavalle kaudelle (2007-2009). Halukasta ja asiasta kiinnostunutta henkilöä tulee etsiä ajoissa vuoden 2006 aikana.

Työryhmän tuli seurata open access¹ -toimintamallin kehittymistä tieteellisessä julkaisemisessa

- Työryhmä on liittynyt FinnOA -postituslistalle ja osallistunut open access -asioita käsitteleviin tapahtumiin. Työryhmä yhtyy Avoimen tieteellisen julkaisemisen työryhmän suositukseen (<http://www.minedu.fi/julkaisut/tiede/2005/tr08/kuvailu.html>) open access -julkaisemisen edistämiseksi kansallisella tasolla.
- Työryhmä jatkaa pohdintaa siitä, miten open access -julkaisemista voitaisiin edistää maa- ja metsätalousministeriössä. Työryhmä ehdottaa MMM:lle yhteistä avointa julkaisuarkistoa, jonka ylläpitäjänä voisi olla Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike.
- Työryhmä suosittelee maa- ja metsätalousministeriölle, että ministeriö kustantaisi elektronisia aineistoja tarvitseville hallinnonalansa laitoksille FinELib-konsortion perusmaksun eli palvelumaksun. Myöhemmin tukea tarvitaan myös Nelli-portaalin osallistumismaksuun, sitten kun palvelun käyttöönotto tulee mahdolliseksi. Myös elektronisten aineistojen hankintoihin toivotaan rahallista tukea. Nelli parantaa hankittujen e-aineistojen käytettävyyttä ja tarjoaa kanavan jakaa tietoa toimialalta ulospäin (esim. laitosten tutkimus-, julkaisu- ja kokoelmätietokannat).

Työryhmän kokoonpano

Työryhmän puheenjohtajana toimi informaatiojohtaja Ben Rydman (KTTK). Ryhmän jäsenet olivat suunnittelija Eija Tammisalpa (EELA), informaattikko Kimmo K. Kolari (Metla), informaattikko Sirpa Suonpää (MTT) ja tietoasiantuntija Liisa Siipilehto (Viikin tiedekirjasto). Työryhmä kokoontui hankkeen aikana seitsemän kertaa.

¹ ”Open access on tapa julkaista tieteellistä tietoa verkossa siten, että se on vapaasti kenen tahansa luettavissa, tulostettavissa ja levitettävissä edelleen ilman maksuja tai käytön esteitä.” (lähde: <http://www.lib.helsinki.fi/finnoa/>, Suomen open access -työryhmä)

Liite 2: Tutkimustiedon välitys (työryhmä 2)

Työryhmän suositukset tiivistettynä

- Sähköistä julkaisemista tulee kehittää siten, että MMM:n hallinnonalan tuottama tutkimustieto on helposti löydettävissä.
- MMM:n hallinnonalan tutkimusorganisaatioiden julkaisu-, tutkimus- ja asiantuntijatietokannat on saatava yhteisen haun piiriin.
- Tutkimustietokantoja varten on annettava ohjeistus riittävän yhdenmukaisesta rakenteesta siten, että organisaatioiden tietokannat ja rekisterit ovat hakukoneiden tai yhteisesti rakennetun haun tavoitettavissa.
- Työryhmä suosittelee, että tutkimustiedon avointa julkaisemista (open access) tuetaan ja siihen liittyvää ohjeistamista tehdään.
- Työryhmä ehdottaa, että MMM:n hallinnonalalle perustetaan avoin julkaisuarkisto sähköisten julkaisujen pitkäaikaisen jakelun ja säilytyksen varmistamiseksi.

Tulostavoitteet ja tulokset

1. Sähköinen julkaiseminen ja tutkimustiedon yhteishaku

Työryhmän tuli pohtia, miten hallinnonalan itsensä tuottama tutkimustieto saadaan tehokkaasti saataville. Tähän liittyy erilaisten rekisterien, kuten tutkimustietokantojen, viitetietokantojen, julkaisutietokantojen ja asiantuntijarekistereiden yhteiskäytön ja tiedonhaun kehittäminen, sekä organisaatioiden omien julkaisujen sähköinen julkaisutapa ja jakelu.

Työryhmän tuli selvittää, millainen politiikka MMM:n hallinnonalan organisaatioilla on omien sähköisten julkaisemisen suhteen. Tavoitteeksi tulisi asettaa elektroninen julkaisutoiminta mahdollisimman laajaksi. Työryhmän tuli laatia suositus e-julkaisujen toimittamisesta, sähköisten aineistojen säilytyksestä, takautuvan aineiston digitoinnista, tekijänoikeuskysymyksistä, aineistojen valinnasta sekä kokotekstiaineistojen osalta niiden yhteydestä muihin tietojärjestelmiin (mm. viite-, kokoelma- ja julkaisutietokantoihin). Työryhmän tuli antaa suositus siitä, minkälaista kuvailutietoa (metadataa) näiden omiin elektronisesti julkaistuihin aineistoihin olisi lisättävä, jotta aineistojen löytyvyys internetistä parani (mm. open access -hakemistot, Matri-organisaatioiden yhteinen julkaisuhaku).

Tietokantojen ja rekisterien osalta työryhmän tuli selvittää, miten Matri-organisaatioiden kokoelmatietokannat (viite-, julkaisu-, tutkimus- ja asiantuntijatietokannat) saataisiin yhteiseen käyttöön, ja voidaanko niiden välille rakentaa yhdistetty haku. Työryhmä voi antaa suosituksia, mitkä tiedot aineistoista on vähintään oltava ja missä muodossa, jotta yhteishaku onnistuu.

Työryhmän tuli esittää suositus, millä menetelmällä yhteinen haku hallinnonalan eri organisaatioiden tietokannoista voidaan toteuttaa ja mitä toimenpiteitä se edellyttää osallistuvilta organisaatioilta.

- Sähköistä julkaisemista tulee kehittää siten, että varmistetaan MMM:n hallinnonalan laitosten tutkimustiedon ja asiantuntijoiden löydettävyys ja tutkimustiedon vaikuttavuus.

- MMM:n hallinnonalan tutkimusorganisaatioiden julkaisu-, tutkimus- ja asiantuntijatietokannat on saatava yhteisen haun piiriin.
- Sähköinen julkaiseminen ja sen kehittäminen on julkaisutoiminnan, tietopalvelun ja näitä palvelevien tietojärjestelmien ylläpitävän atk-toiminnan yhteistyötä. Työryhmä järjesti ”Sähköisen julkaisemisen workshopin” helmikuussa 2005, johon oli kutsuttu MMM:n hallinnonalan toimijoita edellä mainituista ryhmistä. Seminaarin työryhmissä eri organisaatioiden asiantuntijat pääsivät vaihtamaan tietoja ja kokemuksiaan sähköisen julkaisemisen uusista haasteista.
- Työryhmä totesi, että on annettava ohjeet julkaisu-, tutkimushanke- ja asiantuntijatietokantojen rakenteesta ja tietokantojen kuvailemisesta. Riittävän yhtenäistä rakennetta tarvitaan, jotta tietokantojen välille voidaan rakentaa yhteishaku ja tietokannat ovat hakukoneiden kautta helposti löydettävissä. On selvitettävä, mitkä tiedot aineistoista on vähintään oltava ja missä muodossa jotta yhteishaku onnistuu ja millaisia vaatimuksia ja toimenpiteitä se edellyttää osallistuvilta organisaatioilta. Sähköisen julkaisemisen workshopissa todettiin, että julkaisujen yhteishaulle on tarvetta, mutta vastuu järjestelmän rakentamisesta jäi avoimeksi. Asian laajuuden vuoksi käytännön suosituksia ei pystytty tekemään tässä työryhmässä, vaan työryhmä esittää, että julkaisujen yhteishausta tehdään oma hanke.
- Tarvitaan tarkemmat suositukset siitä, minkälaista kuvailutietoa (metatietoja) omiin elektronisesti julkaistuihin aineistoihin olisi lisättävä, jotta aineistojen löytyvyys internetistä paranisi.
- Koko hallinnon julkaisujen yhteishaun suunnittelua ja rakentamista odotellessa voidaan hyödyntää Viikin tiedekirjaston eViikki-viitetietokantaa, joka jo nykyisellään kattaa laajasti Matriorganisaatioiden omien julkaisujen viitteitä.
- Tuetaan tutkimustiedon avointa julkaisemista (open access) ja siihen liittyvää ohjeistamista. Laitoksille tehdyn kyselyn perusteella useimmat laitokset ovat avoimen verkkojulkaisemisen kannalla.

2. Avoin julkaisuarkisto

- Sähköisen julkaisemisen workshopissa perehdyttiin julkaisujen muuttuneeseen vapaakappalelakiin, johon sisältyy myös elektronisten aineistojen pitkäaikaissäilytys. Jotta MMM:n hallinnonalan organisaatioiden omat julkaisut saadaan jaettua sähköisessä muodossa ja jotta ne saadaan siirrettyä arkistoitavaksi Kansalliskirjaston järjestelmiin, vaatii se oman avoimen julkaisuarkiston perustamista joko kullekin organisaatiolle tai koko hallinnonalalle yhdessä. Esi-merkkinä avoimesta julkaisuarkistosta kuultiin Viikin kampuksen DViikki-tietokannasta. Suositellaan, että MMM:n hallinnonalalle perustetaan avoin julkaisuarkisto sähköisien julkaisujen pitkäaikaisen jakelun ja säilytyksen varmistamiseksi.
- Suositukset sähköisten aineistojen käytännön julkaisemisesta ja säilyttämisestä (säilytys, tekijänoikeudet, takautuva digitointi yms.) vaativat edelleen tarkempaa jatkoselvittelyä.

3. Tietoaaineistojen luettelointi ja sisällönkuvailu

Työryhmän tuli selvittää, mistä kokoelmatietokantoihin sisältyvistä aineistoista tehdään päällekkäistä luettelointia ja sisällönkuvailua sekä tehdä ehdotus, miten päällekkäistä työtä voitaisiin välttää.

- Kokoelmatietokantoihin sisältyvistä aineistoista tehdään päällekkäistä luettelointia ja sisällönkuvailua ainakin hallinnonalan laitosten ja Viikin tiedekirjaston välillä. Olisi tärkeää siirtyä entistä enemmän standardoituihin tietuerakenteisiin sekä luettelointiin ja sisällön kuvailuun, jotta

tietosisällöllisesti samat julkaisuviitteet voitaisiin siirtää usean organisaation käyttöön. Tämä asettaa myös tekniikalle suuria vaatimuksia, samoin luetteloinnin ajantasaisuudelle.

- Sähköisten julkaisujen luettelointi viitetietokantoihin vaatii uusia toimituskäytäntöjä, sillä tiedot julkaisujen ilmestymisestä eivät siirry perinteisillä toimintatavoilla kirjastoihin.

Työryhmän tuli selvittää, miltä osin ja millä ehdoilla Matri-organisaatiot voivat hyödyntää eViikki-tietokantaa ja osallistua Helsingin yliopiston Helka- ja korkeakoulujen Linda-tietokantojen hyödyntämiseen.

Niille organisaatioille, joilta vielä puuttuvat kaikki tai osa tutkimustiedon tietojärjestelmistä, työryhmä voi antaa suosituksen tietojen tallentamismallista (esim. CRIS2000-suositusmalli) ja sen soveltamisesta.

- Nämä asiat vaativat vielä jatkoselvittelyjä.

Yhteenveto Sähköisen julkaisemisen workshopista on liitteessä ja esitykset osoitteessa: http://blogs.valt.helsinki.fi/Matri_seminaari_2005/

Työryhmän kokoonpano

Työryhmän puheenjohtajina toimivat pääsihteeri Markku Järvenpää ja tietopalvelupäällikkö Hannele Anttila (maa- ja metsätalousministeriö). Työryhmään jäsenet olivat informaatikko Arja Hyvärinen (Metla), informaatiojohtaja Ben Rydman (KTTK), julkaisusuunnittelija Outi Mäkilä (MTT), julkaisu-toimittaja Seppo Oja (Metla), julkaisutoimittaja Tommi Salonen (Metla), tuotantopäällikkö Marjo Bruun (Tike), informaatikko Tuula Toivio (RKTL), kehityspäällikkö Kimmo Koskinen (Viikin tiedekirjasto), erikoissuunnittelija Jukka Pöntinen (Metla), vanhempi suunnittelija Heli Myllyniemi (SYKE) ja tietopalvelusihteeri Raija Lemmetty (MTT). Työryhmä kokoontui hankkeen aikana kaksi kertaa ja järjesti sähköisen julkaisemisen seminaarin (Liite 5).

Liite 3: Asiasanastot ja tietosisällön kuvailu (työryhmä 3)

Työryhmän suositukset tiivistettynä

- Asiasanastojen ja tietosisällön kuvailun osalta työryhmä viittaa tietojärjestelmien semanttisen yhteentoimivuuden kehittämismalliin ja kehottaa organisaatioita toimeenpanemaan muistion suositukset (Valtiovarainministeriön työryhmämuistio 3/2005)
<http://www.vm.fi/tiedostot/pdf/fi/92365.pdf>.
- Työryhmä suosittelee, että organisaatiot tekevät omista sanastoistaan ulkopuoliselle taholle aukeavan kuvailun.
- Työryhmä esittää, että perustetaan erillinen yhteistyöryhmä, joka jatkaa Agriforest-sanaston kehittämistä. Agriforest-sanaston käyttöä organisaatioiden perusasiasanastona kehitetään siten, että sen hyödyntäminen esim. omien tietojärjestelmien yhteydessä on mahdollista.

Työryhmän tulostavoitteet ja tulokset

1. Kartoitus

Työryhmän tuli kerätä tiedot Matri-organisaatioiden käyttämisestä asiasanastoista tai muista sanalistoista, termistöistä sekä luokituksista. Samalla piti kartoittaa tietoa siitä, missä tietojärjestelmissä näitä sanastoja tai luokitusta käytetään.

- Matri-hankkeen suunnitteluvaiheessa tehdyn alustavan sanastokyselyn tulokset löytyvät raportista: ”Kartoitus tieteellisen tiedon hallinnasta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla” (<http://www.tiedekirjasto.helsinki.fi/matri/projekti/matriprojekti.htm>). Työryhmä suunnitteli sanastojen käytön kartoituksen työtavan ja kerättävät tiedot, mutta käytännön työ alkaa ryhmän jatkotyöskentelyssä.
- Työryhmä esittää, että kukin Matri-organisaatio kartoittaa tiedot omista ylläpitämistään tai käyttämistään sanalistoista, termistöistä, kontrolloiduista asiasanastoista ja luokituksista. Tietoa tarvitaan myös sanastojen käyttökohteista (tietojärjestelmät) sekä sanastojen julkisuudesta ja saatavuudesta organisaation sisällä ja ulkopuolella. Ehdotetaan, että kartoitusta varten nimetty yhteyshenkilö kustakin organisaatiosta keräisi usein hyvinkin hajanaisesti sijaitsevat tiedot mm. tietohallinnosta, tietopalvelusta ja/tai viestinnästä. Työryhmä toivoo, että organisaatiot julkaisivat kerätyt sanastotiedot omilla www-sivuillaan.
- Työryhmä esittää, että kartoituksen valmistuttua sanastotiedoista laaditaan koontitaulukko Viikin tiedekirjaston Matri-palvelujen www-sivulle Matri-yhteistyön puitteissa.
- Työryhmä suosittelee, että organisaatiot tekevät omista sanastoistaan metatietomäärittelyn, kuvailuoppaan tai viestirakenteen.

2. Sanastosuositukset, sanastojen ylläpidon järjestelyt, lisenssit ja Agriforest –sanaston hyödyntäminen

Työryhmän tuli esittää suositus Matri-organisaatioille käytettävistä sanastoista ja siitä, missä erilaisissa tietojärjestelmissä niitä olisi suositeltava käyttää ja miten.

- Asiasanastojen ja tietosisällön kuvailun osalta työryhmä viittaa tietojärjestelmien semanttisen yhteentoimivuuden kehittämismalliin ja kehottaa organisaatioita toimeenpanemaan muistion suositukset (Sanastot siltana saumattomalle tiedonvaihdolle – Tietojärjestelmien semanttisen yhteentoimivuuden kehittämismalli. Valtiovarainministeriön työryhmämuistio 3/2005, 73 s. <http://www.vm.fi/tiedostot/pdf/fi/92365.pdf>)
- Käytettävät sanastot: Työryhmä suosittelee, että hallinnonalan virastoissa laadituista sanastoista olisi käytettävissä kieliversiot kolmella kielellä: suomi, ruotsi, englanti.

Työryhmän tuli selvittää, miten keskeisiä asiasanastoja voitaisiin tulevaisuudessa yhteistyössä ylläpitää ja kehittää Matri-organisaatioiden tarpeisiin resurssitarpeet huomioiden.

- Esitetään, että perustetaan yhteistyöryhmä, joka kehittää Agriforest -sanastoa edelleen. Ryhmä toimisi verkostomaisesti samalla tavalla kuin esim. Valtioneuvoston sanaston (<http://mot.kielikone.fi/mot/valter/netmot.exe>) ylläpitöryhmä, jossa on edustus eri ministeriöistä. Työryhmän apuna voisi olla vapaaehtoisjoukko samalla tavalla kuin Sanastokeskus TSK ry:n "Termitalkoot" -toiminnassa (<http://www.tsk.fi/termitalkoot/>).
- Esitetään, että ministeriö rahoittaisi hallinnonalan koodistopalvelimen samalla tavoin kuin Sosi- ja terveysalan koodistopalvelin (<http://www.stakes.fi/koodisto/#teksti>) perustettiin Stake- siin. Työryhmä esittää, että Matri-organisaatioilta kysytään halukkuutta maa- ja metsätalousmi- nisteriön tukeman hallinnonalan koodistopalvelimen ylläpitäjäksi. Koodistopalvelin toimii tie- tyn sektorin keskitettynä sanastojen ja luokitusten jakelu- ja ylläpitoalustana.

Suosittelavia julkisia kontrolloituja asiasanastoja ja luokituksia:

<i>Kohde</i>	<i>Sanastot ja luokitukset</i> (käytettävissä julkisesti verkossa)
asiakirjat asiakirjahallinto	VESA- Yleinen suomalainen asiasanasto YSA ja Ällars (suomi, ruotsi) http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/ Maataloussanasto valtioneuvoston termipankissa: http://mot.kielikone.fi/mot/valter/netmot.exe?UI=fjvl JUHTA:n metadatatyöryhmän luettelo asiakirjalajeista: http://www.lib.helsinki.fi/dublin_core/asiaklaji.html
kirjastokokoelmakannat julkaisurekisterit viitetietokannat tutkimusrekisterit	VESA- Yleinen suomalainen asiasanasto YSA ja Ällars (suomi, ruotsi) http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/ Agriforest (suomi- englanti) http://www-db.helsinki.fi/eviikki/Welcome.html AGROVOC (8 eri kieltä, mm. englanti, ranska, espanja) http://www.fao.org/aims/ag_intro.htm SilvaTerm (myös MOT-sanastona) (9 eri kieltä) http://193.170.148.70/silvavoc/search.asp?req=hallo Eriyissanastot

Työryhmä selvitti myös, missä tapauksissa sanastojen käyttölisenssejä mahdollisesti tarvitaan.

- Työryhmä ei katso sanastojen käytön lisensointia tarpeelliseksi. Sanastot tulisi julkaista helposti saatavassa muodossa vapaasti verkossa (open access) eri formaateissa. Tämän ei katsota olevan esteenä sanastojen julkaisemiselle maksullisena painetussa muodossa.

Työryhmän tulee esittää, miten Helsingin yliopiston Viikin tiedekirjaston Agriforest-asiasanastoa voitaisiin hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti Matri-organisaatioissa ja miten sitä voitaisiin kehittää Matri-toimialan tarpeisiin.

- Agriforest-sanasto tulisi saattaa Matri-organisaatioiden saataville konekielisessä muodossa.
- Matri-organisaatiot ovat toivoneet sanastosta aiheenmukaisia tai tieteenalakohtaista selausmahdollisuutta.
- Matri-hankkeen teettämän selvityksen mukaan sanastojen käytön koulutusta on toivottu.

Työryhmän tuli olla yhteydessä Helsinki Institute of Information Technologyn johtamaan kansalliseen ontologian kehittämishankkeeseen ja seurata kansainvälistä kehitystä ja mahdollisesti esittää Matri-alojen sanastoja pilotiksi tutkimusta varten.

(<http://www.cs.helsinki.fi/group/seco/ontologies/index.fi.html>)

- Työryhmä on seurannut merkitysten verkon ja ontologioiden kehitystä. Pyritään hyödyntämään jatkossa samaa ohjelmaa, jolla tällä hetkellä YSA:a (yleinen asiasanasto) ollaan muuttamassa ontologiaksi.
- Osana hallinnonalan tietohuoltoa ministeriön tulisi käynnistää MMM-sektorien ontologioiden kehittäminen yhteistyössä keskeisten tietohuollosta vastaavien organisaatioiden kanssa. Työ on tehtävä julkishallinnon sanastoyötä selvittäneen työryhmän suositusten mukaisesti kohti "semanttisen yhteentoimivuuden visiota".

Työryhmän tavoitteena oli valmistella suositus käytettävästä metadatastandardista Matri-organisaatioiden tutkimustiedon hallinnassa, missä metadatastandardia tarvitaan ja millä tavalla. Työryhmän tuli kartoittaa myös muita tiedonlähteitä, joihin metadataa olisi lisättävä (mm. internet-sivut).

Työryhmän tavoitteena oli selvittää myös muita suosituksia ja tapoja, joilla yllä mainituista tietojärjestelmistä voidaan tehdä yhteishakuja ilman, että alkuperäisiä tietojärjestelmiä täytyy yhdistää suoraan internetiin (mm. z39.50 liittymän rakentaminen tietokantaan).

- Tähän mennessä tehdyn selvitysten perusteella työryhmä kehottaa tutkimustiedon välityksen ja muun tiedon yhteiskäytön tehostamiseksi Matri-organisaatioita noudattamaan tietohuollossaan JHS-suosituksia, erityisesti ”JHS143 Asiakirjojen kuvailun ja hallinnan metatiedot, 2004. JUHTA - Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta”.
<http://www.jhs-suositukset.fi/suomi/jhs143>
- Jatkotyöskentelyssä tarkempien suosituksen pohjana tullaan käyttämään Matri-hankkeessa aiemmin tehtyä kartoitusta tietojärjestelmistä:
 - kirjastotietokannat (kokoelmat)
 - viitetietokannat (tutkijoiden julkaisut)

- julkaisutietokannat (laitoksen omat julkaisut)
- tutkimustietokannat (tutkimushankkeet ja -rahoitus)
- asiantuntijatietokannat (tutkijat ja asiantuntijat, asiantuntemus)

Työryhmä perehtyi XML-sanastojen käyttömahdollisuuksiin ja oli yhteistyössä näihin sanastoihin liittyvään hankkeeseen MMM:ssa.

- Työryhmä on seurannut Valtiovarainministeriössä XML-sanastojen kehittämistä ministeriön strategiatyön osana ja Tike:n työryhmäraportteja vuodelta 2003, joissa on selvitetty XML-työn yhteydessä myös sanastotyötä

Työryhmän kokoonpano

Työryhmän puheenjohtajana oli erikoissuunnittelija Jarmo Saarikko (Metla) Työryhmän jäsenet olivat informaatikko Erja Mikkola (Tike), informaatikko Arja Hyvärinen (Metla), informaatikko Simo Riikonen (SYKE), tietoasiantuntija Esko Siirala (Viikin tiedekirjasto), informaatikko Terttu Sarpiola (Kuluttajatutkimuskeskus, KTK), informaatikko Nina-Mari Salminen (MTT) ja tietopalvelupäällikkö Hannele Anttila (MMM). Työryhmä kokoontui hankkeen aikana kolme kertaa.

Liite 4: Virtuaalikirjastot, portaalit ja kansainvälinen yhteistyö (työryhmä 4)

Työryhmän tulostavoitteet

Työryhmän tavoitteena oli selvittää, mitä erilaisia aihehakemistoja, portaaleja, linkkilistoja tai muita tärkeimpien internet-sivujen kokoelmia Matri-organisaatioilla on olemassa ja mille olisi tarvetta. Työryhmän tuli selvittää, onko mahdollista liittää nämä eri palvelut yhteiseen näkymään tai olisiko niistä mahdollista tehdä hajautettu haku sen lisäksi, että palvelut pysyvät organisaatioiden omilla sivuilla. Työryhmän tuli selvittää miten tutkimustiedon välittäminen on huomioitu MMM:n eri portaalihankkeissa.

Työryhmän tavoitteena oli selvittää myös, miten Helsingin yliopiston Nelli-palvelua voidaan hyödyntää Matri-organisaatioissa ja voivatko tutkimuslaitokset tulevaisuudessa osallistua siihen.

Työryhmän tuli kartoittaa Matri-organisaatioiden kansainvälisen yhteistyön tarve tietopalvelu- ja kirjastoasioita koskien. Ryhmän tuli selvittää, missä eri kansainvälisissä organisaatioissa, foorumeissa ja palveluissa kukin organisaatio on mukana.

Työryhmän tuli tehdä ehdotuksia, miten kansainvälisiin kokouksiin voidaan valmistautua ottaen huomioon muut saman aiheen tai toimialan kansalliset organisaatiot (esim. lähetekeskustelut, yhteiset kannanotot jne.). On pyrittävä rakentamaan verkostoja organisaatioiden välille tiettyjen kansainvälisten aiheiden kesken.

Työryhmän tuli antaa suositus siitä, missä foorumissa Matri-organisaatiot voisivat tiedottaa toisilleen kansainväliseen yhteistyöhön liittyviä asioita (esim. ohjelmat, kokousmuistiot, esitykset).

Työryhmän tavoitteena oli seurata kehitystä kansainvälisellä tasolla ja kartoittaa ne tahot, joissa Matri-organisaatioiden tulisi olla mukana jo olemassa olevien yhteyksien lisäksi.

Työryhmä tuli selvittää, miten Matri-organisaatiot voisivat osallistua Kansallisen Virtuaalikirjaston (nyk. Tieteen linkkitalo) rakentamiseen ja ylläpitoon, mikäli siihen on tarvetta ja kiinnostusta organisaatioissa. Tavoitteena on antaa toimenpide-ehdotus toimintamallista (hajautettu tallennus/toimituskunta).

Työryhmän kokoonpano

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin tietoasiantuntija Liisa Siipilehto (Viikin tiedekirjasto). Työryhmän muiksi jäseniksi ilmoittautui kuusi jäsentä: Informaatikko Kimmo K. Kolari (Metla), Tietopalvelusihteeri Taina Näsänen (Tike), Koulutuspäällikkö Meeri Komulainen (Pro Agria, Maaseutukeskusten liitto, MKL), Erikoissuunnittelija Jarmo Saarikko (Metla), Tietopalvelupäällikkö Aini Sisko Wilska (Tike). Työryhmä ei kokoontunut hankkeen aikana.

Liite 5. Sähköinen julkaiseminen: sen tilanne ja kehittämismahdollisuudet maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla

Tiivistelmät perustuvat "Sähköinen julkaisemisen workshop MMM:n hallinnonalalla" -seminaariin, joka pidettiin 17.2.2005 Viikin infokeskuksessa ja kuvaavat siten sen hetkistä tilannetta. Linkit esityksiin: http://blogs.valt.helsinki.fi/Matri_seminaari_2005/

Sähköisen tiedon jakelu ja tiedon löydettävyys

Maj-Lis Aaltonen, MI Tietorakenteet Oy

MMM:n hallinnonalan organisaatioiden tuottamat omat uudet julkaisut ovat pitkälti jo open access –periaatteella vapaasti ja maksutta saatavilla julkisessa verkossa kokotekstinä. Julkaisuihin pääsee parhaiten käsiksi selailemalla kunkin organisaation omaa www-sivustoa, katso http://www.mitietorakenteet.fi/MATRI/julkaisutietolinkit_uusin.html.

Hallinnonalan julkaisutiedon yhtäaikaisen haun mahdollisuus kuitenkin puuttuu. Hallinnonalan organisaatiot tuottavat runsaasti luonnonvarojen käyttöön, hoitoon ja suojeluun liittyvää tietoa, jota on tarve saada käyttöön yli organisaatorajojen ainakin viranomaisille ja asiantuntijoille samoin kuin myös kansalaisille.

MMM:n hallinnonalan julkisilla www-sivuilla tai julkisissa tietokannoissa jo olemassa oleva julkinen tieto pitäisi tarjota avoimesti yhteishakuihin, jotta tiedonhakijat oman aihepiirinsä portaaleissa voivat hakea tietoa yhdellä haulla. Tietoturva ei ole tässä esteenä, koska kyse on joka tapauksessa julkisesta aineistosta.

Hallitun sähköisen julkaisemisen tavoitteena on asiakkaan tarpeeseen toimitettu tietotuote, kattava luetteloitu tarpeellisine luokituksineen, kokotekstien taltiointi ja yhtäaikainen haku, kestävä yhtäaikainen varastointi ja jakelu – tämä kaikki tiedontuottajaorganisaation omista tarpeista lähtien mahdollisimman lähellä tiedontuottajaa. Tavoitteena ei ole yksi tietokanta vaan yhteinen haku eri tietokannoista.

Kansallisella tasolla yhteishakuportaali Nelli on jo otettu käyttöön korkeakouluissa ja sitä kehitetään edelleen. Nelli voisi tarjota mahdollisuuden myös muille kuin OPM:n alaisille organisaatioille, mutta ensin on selvitettävä osallistumisen muodot ja maksullisuus.

Julkaisujen jatkuvan ja pitkäaikaisen saatavuuden varmistaminen vaatii erityishuomiota, sillä hallinnonalan organisaatiot tuottavat elinkaareltaan pitkäikäistä tietoa. Määrältään ja kohderyhmältään merkittävä osa julkaisutuotannosta julkaistaan kotimaisissa ammattilehdissä, joiden arkistointikäytännöt ja kokotekstipalvelut ovat vielä vähäiset. Tämän julkaisuaineiston osalta pitäisi varmistaa sekä viitetiedon luetteloitu että kokotekstijakelu open access -periaatteilla vähintään siltä osin, kuin julkaisut liittyvät julkisella rahoituksella tehdyn tutkimuksen raportointiin ja tiedonvälitykseen.

Osa tuotetusta julkaisuaineistosta on linkitetty niihin tutkimuksiin, joiden tuloksena ko. julkaisut on tuotettu. Rahoittajien työn, tutkimushanke-esitysten ja jo käynnissä olevien tai päättyvien tutkimushankkeiden tuloksellisuuden arvioinnin kannalta julkaisun yhteys tutkimushankkeeseen on tarpeellinen. Siten tutkimusorganisaatioiden pitäisi hallita julkaisutietojen rinnalla hanketietoa.

Julkaisujen avulla jaetaan tietoa erilaisille asiakasryhmille. Jotta tiedontarve tulisi täytetyksi, parhaimmillaan julkaisun pitäisi olla kohderyhmälleen tuotettu sisällöllisesti ja julkaisukanavan kannalta. Jos yhdellä julkaisulla halutaan raportoida tutkimus monelle ryhmälle, julkaisun rakenteeseen pitäisi sisällyttää erillisiä osia, jotka on kirjoitettu tietylle kohderyhmälle. Tätä mahdollisuutta ei ole vielä käytetty, mutta rakenteinen sähköinen julkaisutekniikka antaa siihen kyllä mahdollisuuden.

Verkkojulkaiseminen korostaa tiedon tiivistämisen ja jäsentelyn tarvetta. Tiedon runsaus on ongelma, ja haasteena on oleellisen tiedon nopea löytäminen. Tutkimusyhteisölle kirjoitetut julkaisut voivat olla laajoja ja syvällisiä, mutta hallinnon arviointityöhön, tiedotusvälineiden nopeaan uutisointiin ja tutkimustietoa soveltavien yritysten kiinnostuksen herättämiseen tarvitaan uusimman tiedon hyvin kiteyttävää tiivistämistä. Verkkotekniikkaa hyödyntämällä syvemmän tiedon tarvitsija voidaan kyllä hyvin ohjata eteenpäin. Tekniikkakysymysten sijasta kyse on sähköiseen jakeluun tarkoitettujen sisällöntuottamisen osaamisesta ja resursseista.

Kunkin hallinnonalan organisaation tulee huolehtia siitä, että niiden tuottama julkaisuaineisto tulee luetteloiduksi viitetietokantaan, joko omaan tai johonkin toisten ylläpitämään, esim. eViikkiin tai TKK:n tietokantoihin. Jos organisaatiolla on oma julkaisutietokanta, tulee varmistaa, että siihen voi tallentaa kokotekstiä ja että tietokantaan sopii yhteen avoimien hakujärjestelmien kanssa.

Yhteishaun toteuttamiseksi on neuvoteltava Nellin mahdollisuuksista ja tarvittaessa käynnistettävä selvitys oman yhteishaun toteuttamisessa. Kummastakin aiheutuu organisaatioille omaa työtä ja hakuportaalien yhteistä työtä. Kyseessä ei ole suuri ja raskas prosessi, koska käytettävissä on jo paljon tietoa ja valmiita ohjelmapaloja, tärkeintä on päätös ja aloittaminen.

Verkkojulkaisujen arkistointi ja pitkäaikaissäilytys

Jani Stenvall, Helsingin Yliopiston kirjasto

Helsingin yliopiston kirjasto toteuttaa Helsingin yliopiston alaisena erillislaitoksena sekä paikalliskirjaston että kansalliskirjaston tehtäviä. MMM:n hallinnonalan laitoksille Kansalliskirjasto tarjoaa kuten muillekin kotimaisille tiedontuottajille vapaakappalearkiston, jonka toiminnan lainsäädäntö on uudistettavana sähköisten julkaisujen mukaan tuomien uusien haasteiden osalta. Lainsäädäntöä odotellessa Kansalliskirjasto on luonut arkistolle pohjaa sopimalla verkkoaineistojen vapaaehtoisesta luovutuksesta arkistoon. Samaan aikaan se itse haravoi verkosta siellä jo olevaan julkista aineistoa, mm. web-sivustoja. Hallinnonalan laitoksista mm. MTT on luovuttanut verkkojulkaisuja. Näitä organisaatiosopimuksia toivotaan saatavan lisää, ja siksi HYK toivoo organisaatioiden ottavan yhteyttä, mikäli haluavat mukaan arkistointiin jo tässä vaiheessa. Tärkeä viesti on kuitenkin myös se, että Kansalliskirjaston vapaakappalearkisto tullaan tarjoamaan avoimeksi vain tutkijakäyttöön ja paikallisesti vain vapaakappalekirjastoille, eli se ei tule tarjoamaan pitkäaikaisen saatavuuden ratkaisua esim. MMM:n hallinnonalalle, jossa julkaistu tieto on saatava paljon laajemman käyttäjäjoukon ja tiedon soveltajien ulottuville.

Organisaatioiden on siis itse luotava kokotekstien jakeluratkaisujaan, kunkin erikseen tai hallinnonalan yhteisesti. Helsingin yliopiston kokotekstiarkistoa toteutetaan Doria-hankkeessa kaupallisella Encompass-ohjelmistotyökalulla.

Kansalliskirjasto on toteuttamassa opetuksen ja tutkimuksen tarpeisiin Nelli-yhteishakuportaalia. Samoin se on mukana kansainvälisessä yhteistyössä open access -toiminnan ja semanttisen webin kehittämisessä. Kansalliskirjasto opastaa ja palvelee organisaatioita verkkojulkaisemisessa jakamalla tietoa näistä hankkeista mm. oman www-sivustonsa tietopaketein. Arvokasta ja hyödyllistä tietoa on tarjolla mm. verkkojulkaisemiseen liittyvistä tunnisteista.

DViikki

Kimmo Koskinen, Viikin tiedekirjasto

DViikki on Viikin tiedekirjaston tuottama Viikin kampuksen avoin julkaisuarkisto, joka sisältää kampuksen julkaisuja kokotekstimuodossa. Julkaisu voidaan luetteloida ja taltioida tietokantaan hajautetusti kampuksen eri laitoksilta käsin ja kirjasto vain hallinnoi järjestelmää ja kouluttaa rekisteröityjä taltioijia. Näin aineisto saadaan nopeasti ja tehokkaasti käyttöön.

DViikki on toteutettu avoimen ohjelmakoodin tietokantasovelluksella DSpace, joten sovellus on vapaa lisenssikustannuksista ja siten edullinen ottaa käyttöön. Sillä on jo laaja käyttäjäkunta ja käytön tuki, sellaisena se on varteenotettava keino kokotekstiarkistovälineeksi. Käyttöönottokustannus syntyy tarvittavan ohjelmistoasennuksen ja käyttöliittymän editoinnin työstä. DSpace voi hyvin soveltua työkaluksi sille, jolla ei vielä ole omaa tietokantavälinettä lainkaan, mutta siellä missä SQL- tai tekstitiedonhallinnan tietokantatyökaluja on jo käytössä, se tuskin tarjoaa ratkaisevasti mitään uutta. Helsingin yliopiston Doria-hankkeen kaupallinen työkalu Encompass on toimintaidealtaan vastaava kuin DSpace.

DViikki on julkistettu vuoden 2005 alussa, joten sen käyttö on vielä pilottivaiheessa. Markkinointi ja tiedotus on jo nyt todettu tärkeiksi tehtäviksi julkaisuarkiston käynnistämisen pitkäaikaisessa prosessissa. Palveluperiaatteita on selkiytettävä ja käyttäjiä tuettava ja ohjeistettava. Yhteishakurajapinta on ensimmäinen jatkokehityksen kohde.

eViikki

Liisa Siipilehto, Viikin tiedekirjasto

eViikki on Viikin tiedekirjaston tuottama kirjallisuusviitetietokanta, joka sisältää yli 250 000 viitetietoa kotimaisista artikkeleista, koti- ja ulkomaisista kirjoista sekä sarjojen osista Viikin tiedekirjastossa ja Viikin laitoskirjastoissa. Kattavimmin aineistoa on 1970-luvulta alkaen, mutta tietokanta sisältää myös vanhempaa aineistoa.

eViikki on tarjonnut open access -periaatteen mukaisesti vapaan ja maksuttoman pääsyn MMM:n hallinnonalan julkaisutuotannon viitetietoon jo kymmenen vuoden ajan. eViikki välittää kotimaiset kirjaston itsensä tallentamat aihealueidensa artikkelit julkiseen käyttöön myös niille, joilla ei ole maksullista Arto-tietokannan käyttö sopimusta. Omalla tavallaan se on jo yhteishakupaikka MMM:n hallinnonalan omille julkaisuille, koska tietokanta sisältää laajasti Matri-organisaatioiden julkaisujen viitetietoja (lukuun ottamatta Geodeettisen laitoksen ja Maanmittauslaitoksen julkaisuja). Tutkimustietokannaksi koko MMM:n hallinnonalalle se ei kuitenkaan sovellu, sillä kansainvälisten sarjojen artikkeleista tietokanta sisältää vain Helsingin yliopiston tutkijoiden kirjoittamien artikkelien viitetietoja. Tietokannassa on myös vanhempaa viiteaineistoa mm. metsäalalta, jota ei ole missään muissa tietokannoissa. eViikin sisältöä on mahdollista tarjota haun tulostuksina vaikkapa organisaation, sarjan tai aihealuokituksen pe-

rusteella. Näistä mahdollisuuksista kannattaa neuvotella edelleen hallinnonalan organisaatioiden ja Viikin tiedekirjaston kesken.

Sähköisen aineiston viitteille eViikissä on tietokentät, mutta verkkoaineistoa sinne on kuvailtu vasta vähän. Yleisesti e-aineiston luettelointikäytäntöjä on täsmennetty syksyllä 2004 ja nyt valmius e-aineiston luettelointiin on olemassa.

eViikin aineiston kartuttaminen sieltä vielä puuttuvilla hallinnonalan aineistoilla on periaatteessa täysin mahdollista. Hallinnonalan organisaatioissa tehtävän päällekkäisen luettelointityön vähentäminen on mahdollisuus, jota kannattaa selvittää. Uuden elektronisen ja takautuvasti elektroniseen muotoon siirretyn aineiston julkaiseminen vaatii julkaisijoilta uutta tiedotuskäytäntöä kirjastojen saapumisvalvontaan ja/tai luetteloijille, esim. sähköposti-ilmoituksella. Lisäksi organisaation www-sivuilla voisi olla erillinen luettelo uutuuksista, josta kirjaston luetteloija voi käydä tarkistamassa viitetiedot. Kokotekstejä eViikkiin ei nykyisellään ole taltioituna, vaikka teknisesti se olisi mahdollista.

MMM:n vuonna 2005 julkaisemat työryhmämuistiot

- 2005:1 Viljelijätukien sähköisen asioinnin esiselvitysprojekti. Projektin loppuraportti
ISBN 952-453-212-3
- 2005:2 Luonnonmukaisen elintarviketuotannon yhteistyöryhmän loppuraportti
ISBN 952-453-213-1
- 2005:3 Osakeyhtiömuotoisten ja monialaisten maatilojen sukupolvenvaihdosten edistäminen
ISBN 952-453-214-X
- 2005:4 Maaseudun yritystoiminnan tuotteistettujen palvelujen ja viranomaiskäytäntöjen yhdenmukaistaminen -työryhmä
ISBN 952-453-219-0
- 2005:5 Maankäytön seurantajärjestelmien kehittäminen
ISBN 952-453-220-4
- 2005:6 Lusto-työryhmän muistio
ISBN 952-453-223-9
- 2005:7 Vesihuollon erityistilannetyöryhmän loppuraportti.
Ehdotukset toimenpiteiksi vesihuollon varautumisen kehittämiseksi
ISBN 952-453-225-5
- 2005:8 Ensisaapumispaikkavalvonnan järjestäminen
ISBN 952-453-226-3
- 2005:9 Muuntogeenisten viljelykasvien sekä tavanomaisen ja luonnonmukaisen maatalous tuotannon rinnakkaiselon mahdollistaminen Suomessa. Väli­raportti
ISBN 952-453-227-1
- 2005:10 Metsähallituksen erävalvontatyöryhmän muistio
ISBN 952-453-232-8
- 2005:11 Kansallinen hevostutkimusohjelma
ISBN 952-453-234-4
- 2005:12 Maa- ja porotalouden luopumistukityöryhmän muistio
ISBN 952-453-235-2
- 2005:13 Riistavahinkotyöryhmän muistio
ISBN 952-453-237-9

ISBN 952-453-241-7
ISSN 0781-6723